

נישול לטובת

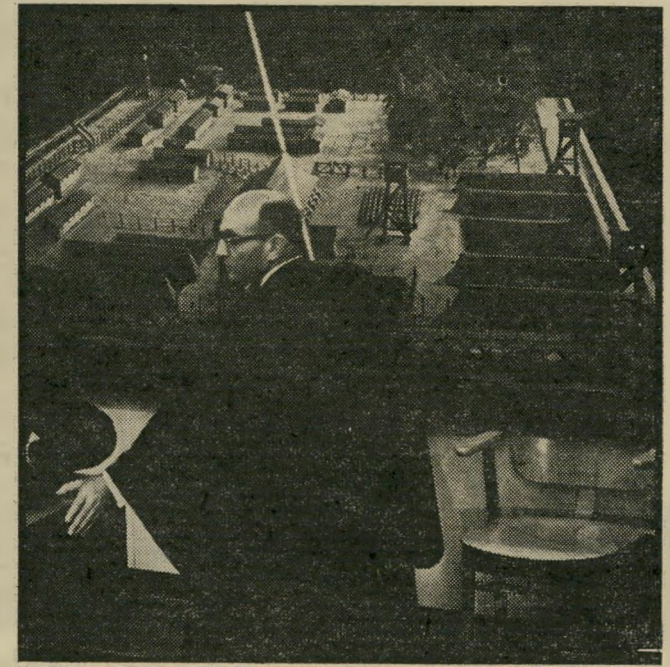
"יד ושם"

גידעון האונזר ואשתו
שירה פולנית

בן־שיחה לא הבין כלל את השפה. היא היתה עוברת מצחוק לבכי ב־מהירות, ולא היתה מרוכזת. לא היתה עקביות בדיבורה. לעיתים היתה נתקפת בכולמוס של גנדר־נות, ואז היתה לובשת את מעיל־הפרווה שלה, בלי קשר למוזג־האוויר ומצטבעת בצורה צעקנית.

בארץ. חסרו לה חיי החברה והתרבות העשירים, שבהם היתה מעורה בפולין. היא החלה מתרחקת מאנשים, הסתגרה בביתה, קראה ספרים ועיתונים בפולנית, וחלמה על לבוב. ניתוקה מעולם המציאות הושלם כאשר נפרדה ב־1942 מ־בעלה. היא השאירה בידינו את בנם, שהיה רק בן 10, ומאז חיתה בודד־דה ועיריית.

האונזר במישפט אייכמן (יחד דגם מחנה־השמדה)
ניסן 1990 בשואה

אחרי מלחמת־העולם השניה התגלה לגניה הלפרין כי כל מי־שפתה נספתה בשואה. אמה, אביה ואחיה, וכן כל דודיה ודודותיה. היא גותרה בודדה לחלוטין בעור־לם. חיייה מאז ועד ליום מותה תור־ארו בבית־המישפט, בעת הבקשה לקיום צוואתה, בשתי דרכים סותרות.

מצד אחד העידו רופאים פסיכיאטריים, שהיתה בטיפולם, על מצבה הנפשי החמור, שהגיע ל־מחלת־נפש מסוג פסיכוזה פארא־נואידית.

אחות כלתה, בת־שבע שפירא, פסיכולוגית במיקצועה, סיפרה כי הדירה בת שני החדרים, ש־היתה שייכת למנוחה, וגם ה־קיוסק ברחובות, שממנו התפרנסה, היו מונחים ומוזהמים. שנים רבות לא קנתה סחורה חדשה לקיוסק, ועל המדפים נחו ממתקים עבשים ומכוסים אבק. אנשים שהתיקבו לקיוסק זכו למנת צעקות וקללות מפיה, ולכן איש לא העז עוד להתקרב אליו. גניה הלפרין גם הוניתה את לבושה ולא אכלה כי סדר. היא היתה חוספת מפעם לפעם ממתק ישן בקיוסק, ואת כל זמנה

אישיחברה האונזר (ככנס מחזור)
"יחסים מיוחדים"

אחריכך היתה חוזרת שוב ללבושה המרושל והמונוח. לדברי העדים היו לה דמיונות־שואה. היא חזרה וטענה כי אמה קיללה אותה, וחזרת לקללה בל־לות. לדבריה היה שכן, הגר באחת העבירה בקריאת ספרים ועיתונים. לפעמים היתה עליזה ומאוששת. צחקה והתגאתה בעברת. היא היר־בתה לצטט שירה פולנית ולשיר קטעים משופן. היא עברה במהירות משיחה בעברית לפולנית, גם אם

ניירות־הערך שלה, וגם את כספיה הירושה שקיבלה משווייץ. הוא היה ידידה ואיש־סודה היחידי. כאשר גילתה לו כי היא רוצה להוריש את כספה למוסד יד ושם, שמח להפנותה לידידו הוותיק גידעון האונזר, יושב־ראש מוסד זה.

"לרא אונס

וכפיה"

האונזר, שהעיד אף הוא ב־מישפט, גילה פנים אחרות ל־גמרי של אותה גברת. הוא ראה אותה כאשר אינטליגנטית מאוד, לבושה היטב ואשת־תרבות. הוא התייחס אליה בכבוד, קיבל את פניה במישרו כמה פעמים, ערך עימה שיחות והזמין אותה לכנסת. הם החליפו חוברות וספרים בפול־נית, והוא היה היחיד שזכה בהור־מנה לביתה של הקשישה.

ב־7 בפברואר 1978, אחרי כמה שבועות של היכרות, נענה להפי צרותיה וערך עבורה צוואה, שבה הוריש את כל רכושה למוסד יד ושם. את הצוואה פתחה במילים כי בדעה צלולה, וללא כל אונס וכפיה, החליטה לבטל כל צוואה אחרת שערכה בחייה.

בצוואתה החדשה נישלה גם את בנה וגם את נכדיה. היא הותירה לבנה סך של לירה ישראלית אחת, ואת יתרת רכושה הוריש ל־יד ושם. היא ביקשה כי המוסד יזכיר בדרך כלשהי את זכר הוריה, שלמה ושרלוטה שרף. היא מינתה את מנהל סניף־הבנק שלה, ישראל רכלין, כמוציא־לפועל של הצוואה. עדי־הקיום לתחיתמה היו עורך־הדין גידעון האונזר ומנחם רפאל.

אחרי כמה נסיונות התאבדות שלא הצליחו, ואחרי אישפוז ב־מוסדות שונים, התאבדה גניה הל־פרין בספטמבר 1979. יד ושם ביקש מבית־המישפט לקיים את הצוואה שערך עבורה האונזר. נכדיה של המנוחה התנגדו לכך באמצעות עורך־הדין שמואל קינג. הם טענו כי צוואה זו אין תוקף, מאחר ש־הישישה יצרה תלות בהאונזר, והוא הפעיל עליה השפעה בלתי־הוגנת כדי שתגשל את מישפחתה ותשאיר את כל רכושה למוסד יד ושם, שהוא עצמו עומד בראשו.

האונזר עלה על דוכן העדים וסיפר את גירסתו לפגישות עם המנוחה. הוא אמר כי הכל נעשה בדרך הרגילה. הוא הכיר את ה־אשה באמצעות מנהל סניף־הבנק, ששלח אותה אליו, ואחרי שיתה איתה השתכנע כי היא מעוניינת להוריש את כל רכושה ליד ושם. הוא שאל אותה, מדוע היא רוצה לנשל את מישפחתה, והיא הסי־בירה כי בנה נטש אותה ואינו בא לבקרה, ולכן החליטה לשלול ממנו את רכושה. האונזר סיפר כי ניסה לשכנע אותה להרהר שנית, אך היא היתה נחושה בהחלטתה. מכיוון שהיתה אשה אינטליגנטית מאוד, קיבל את רצונה והכין עבור־ה את הצוואה שביקשה.

האונזר הודה כי הוא שוקד על רווחתו של מוסד יד ושם. שהוא עומד בראשו, וכי גייס משאבים לטובתו. לשאלתו של עורך־הדין קינג אם ניסה האונזר להשפיע על הזקנה להשאיר את כספה ל־יד ושם, ענה העד: "אם אתה אומר כי ניסיתי להשפיע עליה או להרשים אותה שתעשה צוואה ל־יד ושם — זה ולכו!"

מוסד יד ושם הביא את הפסיכיאטר הפרופסור מרסל עשהאל, שבמחלקתו אושפזה המנוחה כחמי־שה חודשים לפני מותה. היא הוכ־נסה לשם עקב נסיון־התאבדות כור־של, ושהתה בבית־החולים שבוע ימים, בחודש אפריל 1979. היא לא יצרה כל קשר עם איש, היתה צעק־נית ותוקפנית. היו לה מחשבות גדלות, והיא סירבה לשתף פעור־לה. היא היתה בדיכאון ואמרה כי כל עולמה חרב עליה.

"דיכאון הוא כמו כדור־שלבג, ההולך ומתעצם", הסביר הרופא. הוא אמר כי משעזבה הקשישה את בית־החולים, בניגוד לעצת הרופ־אים, דאג לה פן תזיק לעצמה. לכן הלך לבקר בביתה. כאשר מצא את דלתה נעולה, הפנה את תשור־מתילב השכנים למצבה, וביקש כי הם יודיעו לו אם תהיה החמרה. הרופא הסביר למרות זאת כי האשה לא היתה חולתי־נפש ממש. מחלתה לא פגעה ביכולת־החשי־בה שלה. בדידותה והניכור החב־רתי שבו חיה הציקו לה מאוד. "היא חיתה בחסך חברתי ורגשי במשך שנים רבות", אמר הפרו־ססור, והודה, לשאלת עורך־הדין קינג, כי אנשים בודדים יכולים ליצור תלות באדם המראה להם יחס טוב, והמתאים לציפיותיהם ה־רוחניות.

השופט אלישע שיינבוים שמע את כל הראיות בתיק מזור זה, והוא עומד לפסוק אם יש לקיים את צוואתה האחרונה של גניה הלפרין, ולהעביר את כל רכושה למוסד יד ושם — או לבטל צוואה זו ולקיים את צוואתה הקודמת, לטובת נכדיה. **אילנה אלון**